

Avondmaal buiten de kerk?

VRAAG

Laatst vertelde een gemeentelid mij dat ze een familieweekend had gehad. Het was heel fijn geweest met elkaar. Op zondagmorgen hadden ze een goed geloofsgesprek gevoerd en ook samen gezongen en gebeden. Spontaan had iemand geopperd om met elkaar avondmaal te vieren. Dat hadden ze gedaan door een schaal brood rond te laten gaan en daarna een glas wijn. Ik vond het mooi, maar ook wel wat vreemd. Kan dit zomaar? Is dit ook echt een avondmaalsviering? Wat moet ik daarvan vinden?

ANTWOORD

Uit jouw vraag blijkt betrokkenheid bij het gemeentelid en ook respect voor het heilig avondmaal. Inderdaad komt het steeds meer voor dat er 'avondmaal' wordt gevierd buiten de kerk. Het gebeurt bij familiebijeenkomsten, maar ook tijdens congressen, conferenties of vakantiecampen. Ook in een kring of miniwijk van de kerk kan geopperd worden om samen avondmaal te vieren.

In het verleden was de praktijk heel duidelijk. Je vierde avondmaal in je eigen gemeente en bij hoge uitzondering in een zusterkerk. De kerkenraad hield toezicht op de heiligheid van de tafel. Gasten van buiten mochten alleen meedoen als de kerkenraad toestemming gaf. Voor de viering in de kerk gold een aantal afspraken: er wordt een avondmaalsformulier gelezen, het valt binnen een vaste liturgie, er moeten ambtsdragers aanwezig zijn en alleen een bevoegd predikant mag het avondmaal bedienen. We legden nadruk op de zelfbeproeving als geestelijke voorbereiding. Het is immers een sacrament in de bediening van het heil van Christus. We hechten sterk aan het kerkelijk karakter van het avondmaal. Het is wel voorgekomen dat een gemeentelid werd afgehouden van het eigen avondmaal, omdat hij het in een ander kerkverband had gevierd.

Verschuivingen

Onze visie op het avondmaal is verschoven. Gastvrijheid voor gasten in de kerkdienst heeft meer ruimte gekregen. Het aspect van de gemeenschap is in onze beleving sterker geworden: het gaat niet alleen om je persoonlijke verhouding tot Christus, maar ook om christelijke verbondenheid met elkaar. Bovendien is onze kerkelijke horizon verbreed: we zoeken graag contact met gelovigen buiten de eigen kerk.

Ik heb Jasper Bosman (die aan de Theologische Universiteit onderzoek doet naar de beleving van avondmaal bij kerkgangers) ge-

Kees van
Dusseldorp

*Brood en wijn
staan voor
Christus als
inhoud van het
avondmaal*

.....

Het kleinschalige van zo'n viering wordt als prettig en persoonlijk ervaren

vraagt hoe hij tegen deze ontwikkeling aankijkt. Hij signaleert een verschuiving in het ervaren van gemeenschap. We ontdekken geloofsverbondenheid op allerlei plekken en in allerlei samenstellingen, ook buiten de eigen kerk. Als je met christenen bij elkaar bent en geestelijke verbondenheid ervaart, komt het verlangen op om samen avondmaal te vieren. Omdat we veel informeler met elkaar omgaan, wordt kerkelijke gescheidenheid minder als probleem gevoeld. Soms wordt zelfs expliciet genoemd dat we de kerkelijke verdeeldheid even kunnen overstijgen door de gezamenlijke verbondenheid met Jezus Christus te vieren. Het kleinschalige van zo'n viering wordt als prettig en persoonlijk ervaren.

Duidelijke verschillen

Jasper Bosman vindt wel dat er duidelijke verschillen zijn tussen de eigen kerkelijke avondmaalsviering en de 'vieringen' daarbuiten. Dat zijn niet alleen verschillen in vormgeving (geen ambtsdragers, geen vast protocol, een eenvoudige liturgie), maar ook in beleving. Belangrijke inhoudelijke aspecten staan minder op de voorgrond (zelfbeproeving, persoonlijk geloof, offer van Christus, gemeente). Het vieren van de geloofsverbondenheid staat veel meer centraal. Je kunt zeggen dat er twee soorten avondmaalsviering zijn: de 'officiële' in de eigen gemeente in de kerkdienst en de meer 'spontane' vieringen in andere bijeenkomsten van christenen.

Het lijkt mij belangrijk om deze twee soorten niet tegen elkaar uit te spelen, maar wel van elkaar te onderscheiden. Voor de identiteit van de gemeente is de gezamenlijke en georganiseerde avondmaalsviering belangrijk. Daar wordt het fundament van de kerk zichtbaar en ontspringt ook de onderlinge gemeenschap. Daar wordt het heil uitgereikt en vernieuwen gelovigen het verbond met Christus, zowel persoonlijk als samen. Het is goed dat de kerkenraad hierin verantwoordelijkheid neemt, door beslissingen te nemen over toelating en afhouding van gemeenteleden.

Aandachtspunten

Tegelijk heeft het waarde om – als er werkelijk christelijke gemeenschap is – ook in andere samenstellingen de verbondenheid met Christus en met elkaar te vieren. Hier is wel een aantal aandachtspunten te noemen, want avondmaalsvieringen buiten de kerk mogen de kerkelijke vieringen niet diskwalificeren.

Ze kunnen misbruikt worden om wezenlijke verschillen te maskeren (*kijk eens hoe fijn we het samen hebben*). Er is ook het risico dat ze de waarde van de kerkelijke avondmaalsviering ondergraven (*hier is het veel persoonlijker dan in de kerk*). Bij dergelijke vieringen gaat het vaak om een geselecteerde en specifieke doelgroep, terwijl het avondmaal in de kerk juist een nieuwe geloofsgemeenschap creëert van mensen die elkaar niet hebben uitgezocht. Het is niet denkbeeldig dat in een kleine groep druk ontstaat om mee te doen, omdat je geen spelbreker wilt zijn. Ten slotte zijn dergelijke vieringen meer vrijblijvend. Je viert het eenmalig, maar of het ook leidt tot heiliging in levenspraktijk en omgang met elkaar, is in zo'n setting niet aan de orde.

.....
**Waar gemeenschap
 wordt ervaren,
 mag gemeenschap
 worden gevierd**

Geloofsverbondenheid

Dit neemt niet weg dat in een ontmoeting van christenen de geloofsverbondenheid ook vorm kan krijgen in het delen van brood en wijn. Waar gemeenschap wordt ervaren, mag gemeenschap worden gevierd. Liefst zou ik dit geen 'avondmaalsviering' noemen, maar dat woord reserveren voor de kerkelijke praktijk. Maar dat zal niet lukken, vermoed ik. Houd in het oog dat buitenkerkelijke, eenmalige avondmaalsvieringen op belangrijke punten verschillen van de zondagse vieringen in de kerkelijke gemeente. Ga bij jezelf na of er echt voldoende geloofsverbondenheid en veiligheid is om mee te doen. Laat je niet meezuigen door de sfeer van het moment, maar wees je bewust van Christus als inhoud van het avondmaal. En geniet dan van de gemeenschap-in-Christus die je tijdens zo'n congres of bijeenkomst ontvangt, zowel met Hem als met elkaar.

Dr. Kees van Dusseldorp is predikant in de GKv Schildwolde en docent homiletiek aan de TU in Kampen.